

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۷۷۸۶-۲۹۸۰ ISSN

زمان چاپ: ۱۴۰۲/۰۳/۲۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

بررسی اثر پارامترهای مورد توجه در طراحی فضای داخلی محیط آموزشی جهت تسهیل و شکوفایی سطح یادگیری دانش آموزان (مطالعه موردی: مدرسه ی ابتدایی سما ارسنجان)

زهرا نعمت الهی^۱

^۱دانشجوی کارشناسی ارشد، رشته علوم تربیتی، واحد ارسنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، ارسنجان، ایران
Zahra.Nematolahi7104@gmail.com

چکیده:

از عوامل مؤثر بر رضایت دانش آموزان از محیط آموزشی عوامل محیطی و عوامل روان شناختی محیط آموزشی هست. مسئله پژوهش حاضر بررسی اثر پارامترهای مورد توجه در معماری فضا های آموزشی جهت یادگیری و پیشرفت مثبت دانش آموزان است. با توجه به اهمیت موضوع مطالعات نشان می دهد که طرح فضاهای آموزشی می تواند باعث رشد و یا بازدارندگی در امر یادگیری باشد. بنابراین عوامل محیطی نظیر نور، فضاها ی باز، کلاس ها، راهرو ها، رنگ دیوارها و ... می تواند بر رضایت دانش آموزان از محیط تاثیر گذار باشند و در نتیجه میزان یادگیری و سطح بازدهی دانش آموزان را افزایش دهند. در این راستا چگونگی تأثیر برخی از عوامل محیطی بر فرآیند یادگیری دانش آموزان مدرسه ی سما ارسنجان مورد بررسی قرار گرفته است. که بدین منظور یافته های تحقیق حاکی از آن است که عوامل بسیار مهمی در پیشرفت سطح یادگیری دانش آموزان حائز اهمیت هستند که باید با رشد جسمی و ذهنی و دوره ی تحصیلات آنها هماهنگی و مطابقت داشته باشد. در این مقاله جهت دستیابی به اهداف مورد پژوهش از روش مطالعه ی موردی استفاده شده است.

واژه های کلیدی: دانش آموزان، فضاهای آموزشی، یادگیری، مدرسه ابتدایی سما، ارسنجان

۱- مقدمه

در تعلیم و تربیت جدید، فضای فیزیکی مدرسه نه تنها یک محیط خشک و بی روح در فرآیند یادگیری محسوب نمی گردد، بلکه به عنوان یه عامل زنده و پویا در کیفیت فعالیت های آموزشی و تربیتی دانش آموزان نقش ایفا می کند. بدین منظور کالبد یک مدرسه می تواند به مانند ابزار تدریس، در کنار معلمین و سایر عوامل آموزنده در یک محیط یادگیری در خدمت یادگیری دانش آموزان قرار بگیرد.

موقعیت مکانی مدرسه نقش بسیار مهمی در ایجاد مدارس سالم و ایمن دارد. دقت در انتخاب مکان مناسب برای ساختن مدرسه می تواند تاثیر بسیار زیادی در بالا رفتن کیفیت آموزش و ارتقاء یادگیری دانش آموزان داشته باشند. همچنین ویژگی های

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۷۷۸۶-۲۹۸۰ ISSN

فیزیکی مدارس و کلاس های درس باعث بالا رفتن انگیزه ی دانش آموزان برای یادگیری و افزایش کیفیت تدریس معلمان می شوند. (گل محمدی، ۱۳۸۴: ۳۶). در این تحقیق تأثیر پارامترهای مناسب در معماری فضاهای آموزشی بر پیشرفت یادگیری دانش آموزان مدرسه سما شهرستان ارسنجان بررسی می شود.

فضاها و استانداردهای آموزشی مدارس

محلی که برای طراحی مدرسه و احداث آن در نظر گرفته می شود به علت تماس دایم فضای آموزشی با استفاده کنندگان خود و همچنین نقش و تأثیر قابل توجهی که بر کیفیت زندگی و سلامت روان دارند، از اهمیت ویژه ای برخوردار هستند، بدین منظور باید ضمن نزدیک بودن به مسیر وسایل نقلیه عمومی، از کارخانجات، خطوط راه آهن و شاهراهها، بیمارستان، گورستان، کشتارگاه، دامداری، مرغداری، دباغ خانه، محل انباشتن زباله و کود، مراکز پر سر و صدا و پر رفت و آمد و سایر مراکزی که به نحوی ممکن است ایجاد مزاحمت، دود، بو، گرد و غبار و سر و صدا نماید، دور باشد. همچنین ویژگی های اکولوژیکی و فیزیکی، ویژگی های عملکردی و رفتاری و ویژگی های بصری و زیبایی شناختی معیارهایی هستند که بر کیفیت فضاهای آموزشی نقش دارند (گلچین و همکاران، ۱۳۹۱)

نقش معماری و محیط آموزشی بر تسهیل یادگیری دانش آموزان

توجه به ویژگی های روحی و جسمی کودکان و الگوهای رفتاری آن ها در طراحی محیط های آموزشی و عوامل کالبدی موجود، میتواند به یادگیری کودکان و بروز استعدادها و در نهایت به رشد و شکوفایی آنها کمک کند. (مژگان ترکمان و همکاران، ۱۳۹۱).

یادگیری محیطی، سهم بسیار زیادی در یادگیری انسان از بدو تولد تا لحظه آخر زندگی اش دارد. آنچه که انسان به طور طبیعی از محیط پیرامون خود می آموزد به اندازه ای گسترده است که شاید بتوان گفت، آموخته های رسمی او در کلاس های درس و کتابخانه ها در مقابل آن بسیار ناچیز است، چرا که انسان به طور مداوم و بدون اینکه به آن فکر کند در حال آموختن دانش و مهارتهایی از محیط پیرامون خود است.

ساختمان مدرسه در جهت یادگیری، می تواند ویژگی تحریک حسی داشته باشد که معمولاً این تحریک حسی از طریق تغییرات در رنگ، شکل، الگو، اندازه، بافت، رایحه، صدا و حتی طعم، حاصل می گردد. همچنین یک فضا می تواند به گونه ای طراحی و میلان شود که پاسخ گو، واکنش دهنده و قابل انعطاف نسبت به اقدامات دانش آموزان باشد. این پاسخ گویی غالباً با درگیر کردن حواس گوناگون دانش آموزان، زمینه شکل گیری بهتری پیدا می کند. حس های گوناگون انسان، قابلیت های شناختی گوناگونی دارند. محرک های حسی گوناگون و متنوع، سطح برانگیختگی افراد را بالا می برد و عمق و گستره یادگیری را افزایش می دهد.

طراحی فیزیکی فضای آموزشی انعطاف پذیر

طراحی بسیاری از انواع فضاهای آموزشی، به جنبه های روحی و روان شناختی دانش آموزان کمتر توجه می شود. به نظر روان شناسان محیط، قرارگاه آموزشی باید به گونه ای طراحی شود که یادگیری در آن آسان و خوشایند باشد. (حسین افلاکی فرد و همکاران) چنانچه این اعتقاد وجود دارد که محیط های یادگیری امروزه، باید از محرک های لازم برخوردار باشند تا امکان

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۷۷۸۶-۲۹۸۰ ISSN

فعالیت های غیرساکن را تسهیل کنند. چرا که اساسی ترین نیازهای آموزشی نوین، « تحرک فیزیکی و ذهنی » و « رشد روحیه اجتماعی » است. اما متأسفانه اغلب فضاهای آموزشی مدارس کشور سازگاری لازم را با ویژگی های روان شناختی و کودکان و نوجوانان ندارند و بدین لحاظ می توانند بر عملکرد اجتماعی و رفتاری و همچنین نگرش و بینش آنها نسبت به تحصیل تأثیرگذار باشند. (سیده مرضیه طبائیان و همکاران).

مطالعات نشان می دهد که طرح فضای آموزشی می تواند باعث رشد و یا بازدارندگی در امر یادگیری باشد انعطاف پذیری در محیط یادگیری به سه طریق اتفاق می افتد:

۱- دارا بودن فضای انعطاف پذیر

استفاده از اجزایی که بتوان از آن ها به روش های مختلف، با هدف سازگاری برنامه ها با تغییرات ضروری استفاده کرد، به عنوان یک راه حل موسوم بیان می شود. شرکت کردن در فعالیت هایی که پس از چیدمان مجدد نیمکت ها و صندلی ها صورت می گیرد، مزیت هایی چون پیشرفت و تشویق یادگیری، بهبود توانایی ها و مهارت های فیزیکی، افزایش اعتماد به نفس و استقلال و پاسخگویی به نیاز تحت کنترل درآوردن محیط در کودکان را به همراه خواهد داشت. اما باید توجه داشت که این روش به تنهایی یک تفکر پیشرو نیست. شاید بتواند به نیازهای حال پاسخگو باشد، اما به طور کامل به تغییرات نظام آموزشی آینده پاسخگو نیست.

۲- اختصاص فضای گسترده به کلاس های آموزشی برای انجام دادن فعالیت های چندگانه

باید توجه داشت که هرچند ما به فضای کافی به گونه ای که کاربر کنترل کننده آن باشد، نیاز داریم، اما این راهکار، روشی قدیمی است که یک فضا به سبب بسیار بزرگ بودن، از انعطاف پذیری بالایی نیز برخوردار می شود. در این حالت، در واقع ما تنها به یک مسئله خاص پاسخ گفته ایم و نمی توان از کهنگی ناپذیری محیط یادگیری برای آینده، با نیازهای در حال رشد آن، مطمئن بود.

۳- انسجام و یکپارچگی محیط و فضای آموزشی و یادگیری

در این راهکار تنها محیط های مختص یادگیری، مجموعه کلاس هایی در ابعاد یکسان نیستند، بلکه به کل فضای یک مرکز یادگیری می توان به عنوان بستری برای یادگیری نگریست.

طراحی معماری فضای آموزشی مناسب

شخصیت کودکان در محیطی در آن رشد پیدا می کنند شکل میگیرد و این رفتار اکتسابی است. (میرحمزه شهبازی و همکاران). مدرسه به عنوان خانه دوم دانش آموزان باید در آن احساس آرامش و امنیت کنند، ویژگی های مدرسه برای سنین مختلف فرق می کند. در حین طراحی فضاهای آموزشی، بایستی نیازهای عمومی یک عده دانش آموز همسال و هم نیاز را برآورده کرد. به فرض مدرسه باید جایی باشد که بچه ها در مقطع ابتدایی بتوانند نیروهای بالقوه را به نیروی بالفعل تبدیل کنند یعنی نیاز به تحرک دارند و این ملزم به داشتن فضای آموزشی وسیع است. بنابراین باید محیط مدرسه به گونه ای باشد که دانش آموز احساس گرمی و محبت کند. وقتی از محیط خانواده وارد فضای مدرسه می شود، دچار شوک نشود، با یک انضباط و قوانین خشک روبرو نگردد زیرا باعث دلزدگی او از مدرسه می گردد و مسولان آموزشی مدارس باید به این نکته توجه داشته باشند. فضای

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۷۷۸۶-۲۹۸۰ ISSN

کالبدی مطلوب زمینه را برای افزایش یادگیری و بروز رفتارهای هنجار افراد استفاده کننده از آن مساعد می سازد (Tabaeian, ۲۰۱۴). بنابراین یادگیری نه تنها در کلاس درس اتفاق می افتد بلکه در و دیوار مدرسه نیز همانند معلم و کتاب برای دانش آموزان حامل پیام هستند و با کودکان و نوجوانان سخن می گویند. دیوارهای بلند و ضخیم، راهروهای تنگ و طولی، محصور بودن و زندانی شدن را القا می کنند و حیاط پرگل و سرسبز، کلاس های تمیز و دارای رنگ مناسب و دلنشین، آرامش و نشاط را تلقین می نمایند. (Adham, 2003 Navid). صافی، از صاحب نظران حوزه تعلیم و تربیت ضمن بیان این مطلب به رابطه تنگاتنگ فضای کالبدی مدرسه و یادگیری دانش آموز اشاره می کند و می گوید: معماران ما باید با زبان روانشناسی، علوم تربیت و چگونگی یادگیری در حد امکان آشنا باشند. لذا باید ترکیبی از روانشناسان و کارشناسان علوم تربیتی، مشاوران، تکنولوژیست ها و برنامه ریزان آموزشی و معماران، برای ساخت مدرسه در کنار هم قرار گیرند. نگاه این چنین به ساخت و ساز و معماری مدارس تحولی نو را در مدارس آینده و همین طور نظام آموزش و پرورش امکان پذیر می سازد. (Safi, 2003). بنابراین هر چه طراحی آموزشی هوشمندانه و مطلوب تر باشد، دانش آموزان نیز تمایل بیشتری به شکوفایی خلاقیت خود دارند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۷۷۸۶-۲۹۸۰ ISSN

۲- مطالعه موردی (مدرسه پسرانه سما ارسنجان)

شهرستان ارسنجان به مرکزیت ارسنجان از شهرستان های استان فارس در جنوب ایران است. از شمال به شهرستان پاسارگاد و بوانات و از جنوب به شهرستان خرامه و از شرق به شهرستان بختگان و بوانات و سرچهان و از غرب به شهرستان مرودشت و پاسارگاد محدود است. بنابر سرشماری مرکز آمار ایران جمعیت شهرستان ارسنجان در سال ۱۳۹۸ برابر با ۲۲۷۲۷ تن بوده است. دارای چهار دبستان که شامل دوره اول و دوره دوم دبستان دخترانه و پسرانه است. در هر دبستان جمعیتی نزدیک به ۲۰۰ دانش آموز تحصیل می کند. دبستان مورد مطالعه این مقاله مدرسه شهید افسر (مدرسه ی دوره ی اول پسرانه) است. جمعیت دانش آموزان این مدرسه ۲۱۰ نفر است که در هفت کلاس و در پایه های اول تا سوم با جمعیت کلاسی حدود سی نفر مشغول به تحصیل هستند. مساحت زمین مدرسه ۲۵۰۰ متر و مساحت فضای ساختمان ۵۲۳ متر مربع است که شامل ۷ کلاس درس، انباری، راهرو، دفتر مدیریت است. این مدرسه در سال ۱۳۷۶ توسط خیر این شهر حاج لطفعلی امینی ساخته شده است.

تصویر شماره ۱: موقعیت شهرستان ارسنجان در استان فارس

فضای سبز مدرسه

یکی از عوامل بسیار تأثیرگذار در رشد و تقویت احساس وابستگی به محیط مدرسه و تعلق به آن است. چرا که حضور عناصر طبیعی مانند گیاهان، آب، نور طبیعی و... باعث حضور حیات و زندگی در فضاها می گردد. ارتباط آموزش محور با فضای سبز نیز از مواردی است که در آن فضای بیرون و طبیعت به عنوان محیط آموزشی و یا حتی منبع آموزش و یادگیری مطرح است. حضور طبیعت در فضاهای آموزشی جهت آموزشهای رسمی، آموزش های غیر رسمی (رشد اجتماعی و رشد فیزیکی) و از جنبه ی زیبایی شناسانه و احساسی اهمیت دارد (مظفر و همکاران، ۲۰۰۹).

بهترین ایده ها در زمان تفریح و در طبیعت ایجاد می شود. طبیعت نیز موجب افزایش تعامل بین افراد می گردد. (کلاو و همکاران، ۲۰۱۳). رشد خلاقیت محیطی در ارتباط دانش آموزان با فضاهای طبیعی و بکر محقق می شود و این فضاها حس شهودی دانش آموزان را فعال می کند (ریگولن و همکاران، ۲۰۱۵). همچنین ایجاد منظر، محیط طبیعی و وجود گیاهان در فضای داخلی بر رشد خلاقیت آنها مؤثر است (شیباتا و سوزوکی، ۲۰۰۴). از میان گونه های مختلف گیاهی موجود برای کاشت در مدارس باید از گونه هایی استفاده کرد که علاوه بر زیبایی دارای رشد متناسب و خوبی باشد و با توجه به نیاز آبی در اقلیم های مختلف از گونه هایی استفاده شود که با نیاز آبی آن اقلیم متناسب باشد. در فضاهای باز کوچک مدارس نمی توان از

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۷۷۸۶-۲۹۸۰ ISSN

درختان زیاد استفاده کرد. همچنین طراحان باید در طراحی فضای سبز مدرسه تناسبی بین تعداد دانش آموزان در تراکم فضای باز مدرسه ایجاد کنند.

تصویر شماره ۲: نماهایی از فضای سبز مدرسه سما

فضای باز مدرسه و توجه به نیاز های دانش آموزان

فضای باز مدرسه می تواند به عنوان گزینه ای مناسب برای یادگیری دروس در فضای باز مورد استفاده قرار گیرد. این تنوع در دانش آموزان تاثیر زیادی دارد و آنها را به آموختن دروس، مشتاق می کند و همچنین باعث علاقمندی دانش آموزان به محیط مدرسه می شود.

در چندین سال اخیر، توسعه ی شهرها در روش زندگی دانش آموزان تغییرات زیادی ایجاد کرده است و باعث شکل گیری نیازهای اجتماعی آن ها شده است. نیازهای یک دانش آموز ابتدایی، راهنمایی و دبیرستانی با هم تفاوت زیادی دارد و نحوه ی دستیابی به این نیازها در هر گروه از دانش آموزان متفاوت است. برای مثال تفریح دانش آموزان ابتدایی اغلب بازی کردن و ایجاد سروصدا است، در صورتی که دانش آموزان مقاطع بالاتر ترجیح می دهند از فضای باز به عنوان مطالعه و صحبت کردن با دوستان خود استفاده کنند. بنابراین در طراحی فضاهای باز مدارس توجه به نیازهای روحی - روانی دانش آموزان از اهمیت بالایی برخوردار می باشد.

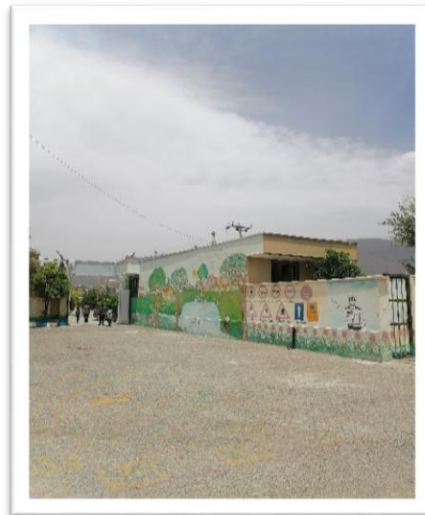
حیاط مدرسه یکی از مهم ترین فضاهای مدارس می باشد که در یادگیری و تعامل دانش آموزان با محیط زیست و طبیعت از نقش ویژه ای برخوردار است. بدین منظور اولین محل برخورد دانش آموزان با مدرسه است. اگر حیاط مدرسه با رعایت اصول فنی، محوطه سازی شده باشد و وسایل آموزشی و تفریحی مناسب نیز در آن تعبیه گردد می تواند برای رفع خستگی دانش آموزان کارا باشد، حال اگر دانش آموزی با ذهنی سرشار از آمادگی برای کسب هر آنچه می بیند وارد حیاطی مملو از اغتشاش شود که دارای ضایعات و وسایل دور ریختنی و سرویس های بهداشتی فاقد نظافت کافی باشد، احساس سرخوردگی و تنفر از مدرسه به او دست خواهد یافت در صورتی که فضای باز به عنوان اولین مکانی که به آن وارد می شوند باید دارای خصوصیتی باشد که باعث جذب دانش آموز گردد (حسین پورسرای، آفاجانی رفاه، ۱۳۹۵). علاوه بر این محیط های طبیعی فرآیند یادگیری

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۷۷۸۶-۲۹۸۰ ISSN

را تسهیل می نمایند. محیط و عناصر طبیعی نیز می توانند با استفاده از تغییر، تحریک کنندگی و انعطاف پذیری در خیال پردازی و در کنجکاوی دانش آموزان نقش مؤثری داشته باشند (شفایی و مدنی، ۱۳۸۹). همچنین در محیط خارجی نسبت به محیط داخلی، خلاقیت و بازی دانش آموزان نیرومند تر می شود (نظرپور، نوروزیان ملکی، ۱۳۹۷). جهت رفاه و امنیت جسمی دانش آموزان، کف حیاط مدارس ابتدایی باید، با فوم های روکش دار موسوم به تاتامی و... پوشیده شده باشد و آسفالت نباشد تا اگر کودکان در هنگام بازی در حیاط مدرسه، زمین خوردند؛ آسیبی به آن ها نرسد.

تصویر شماره ۳: نماهایی از حیاط مدرسه سما

طراحی رنگ تابلو، میز و صندلی، راهرو، دیوارها، درب ها

یکی از وظایف آموزش و پرورش بانشاط کردن محیط های آموزشی و استفاده از رنگ آمیزی مناسب در مدارس است، چرا که فضای شاد و ایمن در مدارس علاوه بر آنکه به دانش آموزان شادمانی می دهد، از افسردگی معلمان هم جلوگیری و انگیزه آنها را برای کار و فعالیت مستمر بیشتر می کند. هر رنگی طول موج ویژه ای دارد و باعث می شود احساسی خاص در فرد بوجود آید. مثلاً قرمز با طول موج بالا در فرد ایجاد هیجان می کند و بنفش فرد را به آرامش فرا می خواند. پس بهتر است که مدارس، رنگی میان این دو را برای رنگ آمیزی دیوارها به کار برند، اگر چه نباید از یک رنگ برای تمام قسمت های محیط آموزشی استفاده شود و باید با توجه به کاربرد فضا، رنگ مناسبی برگزید (خاشی و دهقانی، ۱۳۹۴).

هیچکس نمی تواند منکر اثرات رنگ ها در امر آموزش باشد. زیرا همه رنگ ها در همه حالت، بخصوص زمانی که ذهن آدمی تمرکز پیدا می کند و سلو لهای مغزی اش شروع به ضبط و نگهداری داده های جدید می کنند، در تمام افراد بشری یکسان عمل می کنند. پس باتوجه به بیان فوق باید در تمام مراحل آموزش به اهمیت رنگ ها واقف بود و باتوجه به این آگاهی سعی و اهتمام داشت که هر رنگ را در جای خود استفاده کرد تا اثرات مثبت آن به مرور زمان قابل رویت باشد. رنگ آمیزی آموزشگاه

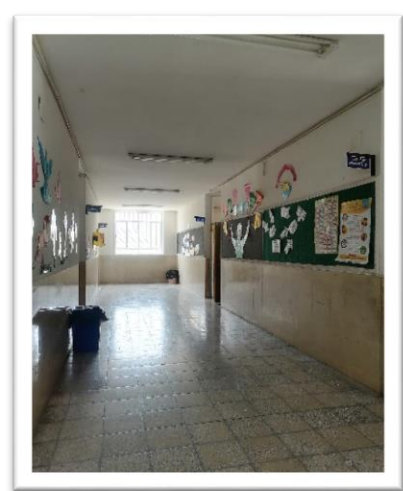
ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۷۷۸۶-۲۹۸۰ ISSN

ها و استفاده از وسایل تحریر که رنگ مناسبی دارند، امری حساس و دقیق است. در ابتدا باید متذکر شویم محیط مدرسه و آموزشگاه لازم است که از طریق رنگ های مناسب و متناسب با روحیات دانش آموزان، جذابیت داشته باشد، به عنوان مثال تخته کالس باید سبز رنگ باشد. همچنان که در اغلب مدارس این گونه است تا از این طریق دانش آموز در خود احساس مطالعه و دقت نظر کند. با خواندن کلمات سفید روی آن به نوعی رشد و نمو عقلانی دست پیدا کند و با گذشت مدت زمانی احساس خستگی و کسالت نداشته باشد. از آنجا که کودک در ادامه حیات خود نیازمند رشد و تکامل جسمانی و عقلانی است و یکی از عواملی که در این امر دخیل است تأثیر رنگ ها بر اوست، خوب است که در جای جای مدرسه تا حد امکان از رنگ های گرم و شاداب استفاده شود (غفاری و حاج حسینی نژاد، ۱۳۸۳).

حال طبق استانداردها رنگ میز و صندلی شاگردان باید مات باشد. از رنگهای گرم و شاد در کلاس های اول مقاطع ابتدایی جهت به هیجان آوردن بچه های منزوی و گوشه گیر استفاده شود و در راهرو و پله ها بهتر است رنگهای سرد و آرام به کار آید که این رنگها علاوه بر آرامش محیط در کنترل هیجانات روحی کودکان و نوجوانان تأثیر بسزایی دارد (مرتاض، ۱۳۷۹: ۴۰).

اکنون با توجه به نکات و موارد ذکر شده در بالا به بررسی رنگ های به کار برده شده در مدرسه مورد مطالعه می پردازیم: رنگ درب ورودی مدرسه: استفاده از رنگ های آبی روشن، زرد، سبز و نارنجی بر توانایی یادگیری کودکان می افزاید و توانایی هوشی را تا ۱۲ درجه افزایش خواهد داد. و باعث ایجاد شور و هیجان برای ورود به مدرسه در دانش آموزان می شود. دیواره های حیاط مدرسه: پر از شکل و رنگ های شاد است بالاخص رنگ آبی که باعث ایجاد محیطی آرامش بخش برای کودکان می شود. رنگ درب کلاس ها: رنگ زرد که باعث تحریک هوشی کودکان می شود. قسمت سنگی دیوار کلاس ها به رنگ قرمز و قسمت بالاتر زرد بسیار کم رنگ مایل به سفید که با توجه به رنگ آمیزی دیوارهای کلاس درس به رنگهای روشن، کلاس را در ظاهر بزرگتر نمایان می سازد و استفاده از رنگهای شدید مثل آبی تیره و قرمز در صورتی که در دیوار کلاس به کار رود منجر به ایجاد تنش می شود. رنگ ها می توانند موجب شادی، امید یا ناراحتی و اندوه در افراد شوند. وجود رنگ مطلوب در فضاهای آموزشی تأثیر مثبتی در افراد داشته و حس علاقه مندی آنان را نسبت به تحصیل و یادگیری بر می انگیزد و موجب پیشرفت زندگی اجتماعی و نشاط آنان می گردد. بنابراین باید رنگ متناسب با محیط مورد نظر در طراحی فضاهای آموزشی در نظر گرفته شود.

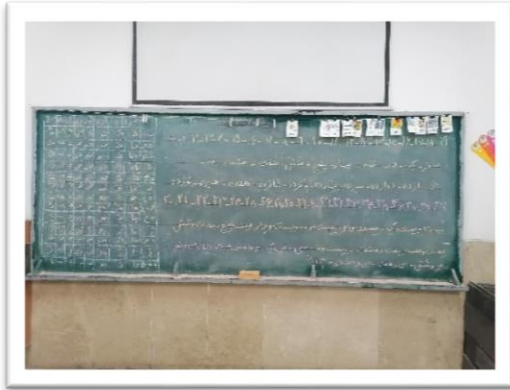

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۷۷۸۶-۲۹۸۰ ISSN

تصویر شماره ۴: نمایی از تابلو، میز و صندلی، راهرو، دیوارها، درب ها

۳- نتیجه گیری

توجه به ویژگی های روحی و جسمی کودکان و الگوهای رفتاری آن ها در طراحی محیط های آموزشی و عوامل کالبدی موجود می تواند به یادگیری کودکان و بروز استعدادها و در نهایت به رشد و شکوفایی آنها کمک کند. کودکان وقتی وارد مدرسه می شوند در مدرسه نیز به دنبال زیبایی می گردند و جذب زیبایی ها از جمله فضای سبز و گل های رنگارنگ و دیوار های شاد می شوند. این نوشتار با تکیه بر تاثیر محیط کالبدی بروی کیفیت فرایند آموزش به منظور پاسخگویی به تحولات گسترده روش های آموزشی، به بررسی نقش عوامل کالبدی بر رضایت مندی و دل بستگی دانش آموزان به محیط آموزشی می شود. در مقاله حاضر با توجه به بررسی فضای آموزشی مدرسه سما ارسنجان نتایج تحقیق به طراحان می گوید که برای طراحی فضای آموزشی باید توجه جدی به عواملی مثل طبیعت، فضای سبز، فضای آموزشی، رنگ های شاد، نشاط و سرزندگی، دانش و خرد، امنیت و آرامش در لا به لای برنامه های آموزشی مدارس قرار داد چرا که عوامل سازنده محیط آموزشی بر تسهیل یادگیری کودکان موثر است و این اثر بخشی به گونه ای است که مجموع این عوامل در کنار یکدیگر شرایطی را فراهم می کنند تا دانش آموزان بتوانند راحت تر بر روی مطالب درسی تمرکز کنند و از طرفی شرایط بهتری را نیز برای آموزگار به وجود آورد تا او نیز بتواند مطالب درسی بهتری را به دانش آموزان انتقال دهد. از این طریق باعث تسهیل یادگیری و حس علاقه و رغبت بیشتری در روند افزایش تسهیل امر یادگیری برای دانش آموزان می شود.

فهرست منابع

- [۱] گلچین، ب.، نارویی، ب.، و مثنوی، م. ر.، ۱۳۹۱، ارزیابی کیفیت بصری فضاهای آموزشی بر اساس ترجیحات استفاده کنندگان (مطالعه موردی: دانشگاه سیستان و بلوچستان)، محیط شناسی، ۳۸ (۲)، ۱۵۰-۱۳۵.
- [۲] ترکمان، م.، جلالیان، س.، و دژدار، ا.، نقش معماری و عوامل کالبدی محیط آموزشی بر تسهیل یادگیری کودکان.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۷۷۸۶-۲۹۸۰ ISSN

- [۳] طبائیان، س.م.، حبیب، ف.، و عابدی، ا.، دیدگاه دانش آموزان دبیرستان های مطلوب و نامطلوب نسبت به رنگ فضای آموزشی و راه های بهبود کیفیت فضای تحصیلی.
- [۴] نظر پور، م. ت.، نوروزیان ملکی، س.، شناسایی مؤلفه های معماری مؤثر در ارتقای یادگیری دانش آموزان با تاکید بر فضاهای باز مدارس بر اساس سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، مجله ی مطالعات آموزش و یادگیری، دوره دهم، شماره دوم، صفحات ۱۶۵-۱۹۳ پاییز و زمستان ۱۳۹۷.
- [۵] حسین پور سرای، ط.، آقاچانی رفاه ر.، ۱۳۹۵، بررسی نقش فضای باز در رشد و ارتقا خلاقیت کودکان در محیط های آموزشی، اولین مسابقه کنفرانس بین المللی جامع علوم مهندسی در ایران
- [۶] خاشی، م. د.، دهقانی، س.، تأثیر رنگ ها در فضای مدرسه در میزان یادگیری دانش آموزان، دومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران، ۱۳۹۴
- [۷] غفاری، م.، حاج حسینی نژاد، غ. ر.، رنگهای سرد و نامناسب در فضاهای آموزشی، روزنامه ایران، ۱۳۸۳، ص ۷
- [۸] مرتاض هجری، م.، کاربرد رنگ در فضاهای کالبدی و وسایل آموزشی مدارس، مجله مدرسه، شماره ۲۱، تهران: ۱۳۷۹.

[9] Collado, S., Staats, H., & Corraliza, J. A. ,2013,. Experiencing nature in children’s summer camps: Affective, cognitive and behavioural consequences. *Journal of Environmental Psychology*, 33, 37-44

[10] Shibata, S., & Suzuki, N. ,2004,. Effects of an indoor plant on creative task performance and mood. *Scandinavian Journal of Psychology*, 45 (5), 373- 381.

[11] Tabaecian, SM. ,2014, *Man and Environment (A Psychological Approach to Architecture and Urban Design)*. Isfahan: entesharate daneshgah azade Islami vahedeh Isfahan (Khorasgan), chape 2.

[12] Navid Adham, M.,2003, *Payame madrese*, Tehran: entesharate madrese.

[13] Safi, A. ,2003, *Taghir va noavari dar amuzesh va parvareh –ye Iran, cheshm andazeh ayandeh. Faslname-ye noavariha-ye amuzeshi*, vol. 3, No, 2: 109- 126.